

HEEMKUNDE KRING DE SEMSE

Werkgroep Archeologie

Het Romeins en Gallo-Romeins aardewerk uit Elewijt

Inleiding:

Toen ik een jongetje van een jaar of twaalf was speelden we vaak op het terrein tussen de Tervuursesteenweg en de Waversebaan te Elewijt.

Er was daar destijds nog geen bebouwing en het perceel lag vol met hopen zand, ideaal om te crossen met de fiets. We noemden die plaats “de Romeinse bergen” omdat we gehoord hadden dat daar héél lang geleden een Romeins dorp geweest was.

De hopen zand waren de stille getuigen van de opgravingen welke er een paar jaar vroeger door professor Mertens waren uitgevoerd.

Af en toe vonden we er zelf een potscherfje dat we koesterden als een schat. Op zekere dag waren een paar mannen op de hoek met de Diependaalstraat een waterput aan het uitgraven. Toen daar niemand meer aanwezig was gingen we er ook zoeken en vonden we nog veel meer scherven aardewerk. Sindsdien was ik gebeten door de zoekmicrobe en dacht, later als ik groot ben ga ik ook actief zoeken.

Ja, toen ik groot“vader” werd vond ik eindelijk de tijd om toe te geven aan mijn oude passie, het verzamelen en re-fitten van Romeins aardewerk.

Omdat het aantal inwoners van Elewijt in de loop der jaren enorm is toegenomen zijn er waarschijnlijk veel dorpsgenoten amper of niet op de hoogte van het feit dat Elewijt gedurende de eerste drie eeuwen van onze jaartelling een vrij grote “vicus” of marktdorp was. In Epegem passeerde de heirbaan naar Asse en in Zemst zijn er ook sporen van de Romeinse aanwezigheid aangetroffen.

De kans is dan ook reëel dat er tijdens spitten of andere grondwerken in de tuin scherven uit de Romeinse periode aangetroffen worden. Teneinde deze als

dusdanig te kunnen herkennen zal ik proberen in een aantal eenvoudige artikels de lezer daar enig inzicht in te verschaffen.

Alle in de artikels getoonde scherven en ge-refit aardewerk zijn vondsten uit Elewijt. Indien je zelf iets vindt waarvan je twijfelt wat het is, aarzel dan niet om contact op te nemen met de werkgroep archeologie van Heemkundekring de Semse. We zullen dan trachten, in de mate van het mogelijke, een juiste determinatie te geven.

In het museumgedeelte van de Semse wordt er een collectie Romeins aardewerk tentoongesteld. Er zijn eveneens een aantal metalen voorwerpen te zien en enkele schaalmodellen van Romeinse constructies.

Verduidelijking van enkele termen:

“Magering” Is het materiaal dat aan de klei werd toegevoegd voor extra stevigheid en voor het beperken van de krimp tijdens het bakken. Als magering werd gebruik gemaakt van kwarts, steengruis, gemalen aardewerk, organische materialen e.d.

“Gesmookt” Aan het eind van het bakproces werd de rookafvoer beperkt zodanig dat het baksel een berookt oppervlak kreeg.

“Oxiderend gebakken” Betekent dat er vrij lucht in de oven toegelaten werd. Zo verkreeg men baksels met een rode, gele of witte kleur.

“Reducierend gebakken” Betekent dat de luchttoevoer in de oven beperkt werd. Hierdoor bekwam men baksels met een donkere kleur.

“Geverfd” Ondergedompeld in een papje van zeer fijne klei en kleurstoffen.

“Engobe” Meegebakken dunne laag vloeibaar kleislib gemengd met metaaloxide of pigmenten. Deze bewerking gaf glans en/of een andere kleur aan het aardewerk.

“Pijpaarde” Witte fijne kleisoort zonder kalk of ijzeroxide waardoor er bij verhitting een witte kleur ontstond.

“Type” De meeste vormen van Romeins aardewerk zijn gecatalogeerd en genummerd. Hierbij duiden de letters de naam aan van de persoon die de beschrijving heeft opgesteld. De cijfers duiden de vorm aan b.v. Drag. 37 is Dragendorff type 37. Hetzelfde vormtype kan in verschillende

aardewerksoorten voorkomen. Het betreft dan vaak imitaties van duurder aardewerk.

Het besproken aardewerk is hoofdzakelijk gevormd op een draaitafel. Handgevormd komt hier niet zo veel voor, hetzij zeer fragmentair, en stamt waarschijnlijk uit de late ijzertijd.

Beknopt overzicht soorten Romeins en Gallo-Romeins aardewerk.

I/ Tafelwaar: Luxe aardewerk

- Deel 1: Terra Sigillata
- Deel 2: Gallo-Belgisch aardewerk (terra nigra, terra rubra)
- Deel 3: Geverfd aardewerk
- Deel 4: Metaalglans, gebronsd en geglazuurd aardewerk

II/Gebruiksaardewerk: Kookpotten, deksels, kommen e.d.

- Deel 5: Gladwandig aardewerk
- Deel 6: Gladwandig gesmookt aardewerk
- Deel 7: Ruwwandig aardewerk
- Deel 8: Ruwwandig gesmookt aardewerk
- Deel 9: Grijs aardewerk
- Deel 10: Waaslands grijs aardewerk
- Deel 11: Ruwwandig Eifel en Rijnlands aardewerk

III/Speciale vormen:

- Deel 12: Amforen
- Deel 13: Mortaria of wrijfschalen
- Deel 14: Dolia

Literatuur:

Henk Hiddink :Romeins aardewerk van de Zuid-Nederlandse zandgronden. Sonja Willems: Romeins aardewerk in de Tongerse referentiecollectie Etienne Vandepitte

